

ԿՐԹՆԱԳԱՆ

ՀՈԳԵՒՈՐ ԶՕՐՈՒԹԵԱՆ
ԷԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Աստուծոյ է դորաքիսն. ՍՂՄ. ԿՅ. 12

Գիտես՞ Աստուծոյ դորաքիսն. Ա. ԿՐԹ. Ա. 24

Հոգեւոր գորութեան էականն եւ հիմնական պայմանը Քրիստոսի հետ միութիւնն է։ Զօրութիւնը որուն մասին կը խօսինք, այն կարողութիւնն է որով մարդ կրնայ գործնականորէն եւ իրապէս աստուածապաշտ ըլլալ, այսինքն վարել երկեւզած եւ առաքինի կեանք մը, որով մարդ կրնայ ի դուստ հանել իր անմիտ որբութիւնը, եւ որով վերջապէս կրնայ արդիւնաւոր եւ տեական ծառայութիւն մը մատուցանել ընկերութեան։ Այս գորութեան աղբիւրը մենք մեր մէջ չունինք։ Անխիտ աստուածային ոյժ մըն է որ կը գտնուի Քրիստոսի մէջ, եւ հոն է բուրբ Մարմինն — Եկեղեցին — անդամներուն համար։ Թէեւ ակնարկուած գորութիւնը Քրիստոսի մէջ է — եւ հոն՝ մեզի համար — օակոյն չենք կրնար ստանալ զայն առանց կենսական միութիւն մը հաստատելու իրեն հետ։

Այդ ոյժին ստացումը չի նմանիր, բոցէ մը ուրիշ կեղեքի նիւթի մը վառումին, օրինակ, մոմէ մը ուրիշ մոմ մը վառելուն։ Այսպիսի պարագայի մը, նոր վառուած մոմը իրեն յատուկ առանձին բոց մը ունի, եւ կը վառի առանց նախկին մոմէն կախում ունենալու։ Հոգեւոր գորութիւնը չի հաղորդուիր հոգիին ա՛յս եղանակով, այլ՝ մշտական եւ տեական միութեամբ։

Այցելած էք թերեւ խոշոր գործատուն մը (factory), կ'անցնիք զանազան մասնաբաժիններէ. կը տեսնէք հսկայական մեքենաներ որոնք կ'աշխատին, եւ սքանչելի գործ կ'արտադրեն. եւ կը նկատէք որ իւրաքանչիւր մասնաբաժնի մեքենան կ'աշխատի ոչ թէ իր ոյժով, ըլլայ իր մէջէն յառաջ եկած, կամ ուրիշ տեղէ մը իր մէջ ամբարուած, այլ ոյժով մը որ կը ստանայ վայրկեան առ վայրկեան եւ Եւրոպական տարբեր կեդրոնէ մը։ Ու կը հարցնէք. ի՞նչ բան է որ այս բոլորը շարժման մէջ կը գնէ, ո՞ր է աղբիւրը այս բոլոր շարժման։ Այն

ատեն կ'առաջնորդուիք մեքենատունը (engine-house) եւ կը տեսնէք աղբիւրը այն ոյժին որ բաշխուած է ամբողջ գործատան մէջ եւ որ կաշիէ խոշոր գլաններով հաղորդակցութեան մէջ է միւս մեքենաներուն հետ եւ գտնոք շարժման մէջ կը գնէ։

Ուրեմն, որպէսզի գորութիւնը հաղորդուի զայն ունեցող մեքենայէն միւսներուն՝ էական պայման է որ կապակցութիւն հաստատուած ըլլայ երկուքին միջև։ Ողջ աշխարհ կապը եւ ոյժը կը խափանուի։

Այսպէս ալ որպէսզի մե'նք ալ ստանանք այն գորութիւնը որով յաղթական կեանք մը պիտի ապրինք աշխարհի վրայ, պէտք է որ հոգեւոր կեանքի կեդրոնական Աղբիւրին — Քրիստոսին — հետ կենսական միութիւն մը հաստատուած ըլլանք։ Վասնզի այդ ոյժը, ինչպէս ակնարկեցինք, մեր մէջ քնացող բան մը չէ գոր պէտք է արթնցնել ու գործի լծել, ոչ ալ Աստուծոյ անմեղութեամբ՝ մեզի տրուած բան մը, եւ ամբարուած մեր մէջ, գոր պէտք է շարժման մէջ գնել. այլ՝ կեդրոնական աղբիւնն անդադար վազող ոյժի հոսանք մըն է։

Սակայն այստեղ դժուարութիւն մը կը ծագի։ Ստոյգ է որ հոգեւոր գորութեան մը պակասը առ հասարակ կը զգացուի անոնց մէջ, որոնք արդէն իսկ ի միութեան են Քրիստոսի հետ։ Վասնզի բոլոր հաւատացեալներ, որոնք պաշտօնապէս կը հաւատան Քրիստոսի եւ իրենք զիրենք Եկեղեցին անդամ կը հռչակեն մաս կը կազմեն Քրիստոսի խորհրդաւոր Մարմինին, որ նոյն ինքն Եկեղեցին է. եւ ատով իսկ միացած են Քրիստոսի հետ։ Արդ ի՞նչպէս պէտք է բացատրել այն ծանօթ տկարութիւնը որ կ'երևի անոնց մէջ որոնք Եկեղեցւոյ անդամ են, ուրիշ խօսքով ի միութեան են հոգեւոր գորութեան Աղբիւրին հետ։

Նախ պէտք է ընդունիլ թէ ոչ մէկ հաւատացեալ բացարձակապէս զուրկ է գորութենէ։ Աստուծոյ բոլոր արարածները, առաւել կամ նուազ չափով իրենց մէջ գորութիւն ունին. վասնզի ուր կեանք կայ՝ հոն ոյժ կայ։ Կեանքը ինքնին ոյժ մըն է, կենսական ոյժ։

Բայց այն ոյժը որուն մասին կը խօսինք կեանքի մէջ մեզի յաղթութիւն ապահովող ոյժն է։ Ոչ այն գորութիւնը որ միայն կը մաքառի եւ որոշ գիմադրութիւն

մը ցոյց կուտայ մեղքին, այլ այն զօրութիւնը որ կը բարձրանայ յաղթականօրէն փորձութեան ամէն ալիքներու վրայ և կը նուաճէ զանոնք, որ կարող է դրապէս դիմակայել չարին ամէն յարձակումները եւ քաջաբար քալել առաքինութեան, սրբութեան և աստուածապաշտութեան ուղիէն:

Յետագայ օրինակները կրնան բացատրել թէ ինչպէս թէև կրնայ մէկը հաւատացող մ'ըլլալ Քրիստոսի, բայց տակաւին միացած չըլլալ Անոր հետ. կամ միացած ըլլալ Քրիստոսի հետ և տակաւին անհաղորդ մնալ Անոր զօրութեան: — Նայեցէք սա մարդուն, որուն թեւ չորցած է. թէև տակաւին միութիւն կայ մարմինն և թեւին միջև, բայց բազուկը անզօրութեան մատնուած է և չի կրնար կատարել ոչ մէկ գործ: Դիտեցէք սա ծառը որուն վրայ չորցած ճիւղեր կան. թէև ճիւղերը մայր ծառին վրայ հաստատուած՝ բայց զուրկ են աւելիէն որ չըջան կ'ընէ ամբողջ ծառին մէջ, Հոս ունինք անաւասիկ պարագաներ որոնք կրնան լուսաբանել կացութիւնը շատ մը հաւատացեալներու. միացած ակին հետ, սակայն զուրկ ոյժէ:

Արդ՝ ի՞նչ են այն խոչընդոտները որոնք կ'արգիլեն որ աստուածային ոյժը թափանցէ անոնց մէջ որոնք մաս կը կազմեն Քրիստոսի Խորհրդաւոր Մարմինին: Արդեօք այն սահմանաւորութիւնները որոնց ենթակայ ենք անհրաժեշտաբար ամէնքս ալ իբրև ստեղծուած էակներ. սահմանափակումներ՝ որոնք անբաժանելի են մեր բարոյական և ֆիզիքական կազմաւորութենէն, արգելքներ՝ զորս ունինք իբրև հետեանք սա իրողութեան թէ սահմանաւոր արարածներ ենք: Աստուծոյ զօրութիւնը անհուն է, մեր կարողութիւնը՝ սահմանաւոր. այնպէս որ ոչ մէկ աճում կամ հոգեւոր յառաջգիմութիւն կրնայ այնքան ընդարձակել մեր կարողութիւնը որով կարենանք հաւասարիլ Աստուծոյ ունեցած լիութեան: Ուրեմն մեր մէջ կան անխուսափելի սահմանափակումներ, սակայն անոնք երբեք արգելքներ չեն այն ոյժին՝ որուն մասին է խօսքը, ասոնք չեն այն խոչընդոտները որոնք պէտք է մէջտեղէն վերցուն: Վասնզի թէև մեր կարողութիւնը երբեք չի կրնար անսահման ըլլալ, սակայն ատկեա ի վիճակի է անվախճան աճումի,

աներևակայելի տարածանքի: Առէք, օրինակի համար, այսպիսի հատուածներ Ս. Դրքէն. «Ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ՝ որ հաւատայն»։ «Եղբրուք կատարեալք, որպէս Հայրն ձեր երկնաւոր կատարեալ է»։ «Մինչև հասցուք ամենեքեան յայր կատարեալ ի չափ հասակի կատարման (= կատարելութեան) Քրիստոսի», ու պիտի համոզուիք ըսուածին ստուգութեան:

Ամանը զոր կը բերենք լեցուելու կրնայ պարագայ ըլլալ, կամ կրնայ մասամբ գրաւուած՝ ուրիշ բանով մը. սակայն ես կրնամ ձեռքս վրան բռնել և արգիլել որ ջուրը ներս հոսի: Այս պարագային յանցանքը հայթայթումի կամ հեղումի կերպինը չէ, այլ՝ ստացումի պայմանին: Կրնայ պատահիլ նաև որ խողովակը, որ աղբիւրը աւազանին կը կապէ, հաստատուած ըլլայ, ուրիշ խօսքով միութիւն գոյութիւն ունենայ, և սակայն կրնայ խողովակին մէջ արգելք մը գտնուած ըլլալ որ պատճառ դառնայ աղբիւրի ջուրին աւազանին մէջ հոսելուն:

Մեծագոյն արգելքը Աստուծոյ զօրութեան մեր մէջ հոսելուն — որ նոյն ատեն արմատն է բոլոր՝ միւս արգելքներուն — անհաւատութիւնն է: Մենք կը սահմանափակենք զԱստուած մեր անհաւատութեամբ: Մեր էութեան խողովակները որոնք զմեզ շփման մէջ կը գնեն Քրիստոսի հետ կրնան կծկուիլ, նեղնալ ու գոցուիլ, ու ամանը որուն մէջ զօրութիւնը պիտի հոսի կրնայ վերածուիլ պղտիկ պարունակի մը, ու այս բոլորը՝ անհաւատութեան սառեցնող աղքատութեան ներքև: Եթէ կ'ուզենք լեցուիլ Աստուծոյ զօրութեամբ մեր հաւատքը պէտք է աճի. ինչ որ կ'աւելցնէ մեր հաւատքը՝ պիտի աւելցնէ մեր տարողութիւնը, պիտի բանայ մեր էութեան խողովակները զէպի Աստուած, և զօրութիւնը ներս պիտի հոսի. «Աչք Տեառն հային յամենայն երկիր, զօրացուցանել զամենայն որ կատարեալն է սրտիւ առ նա» (Բ. Մնց. ԺԶ. 9): Ահաւասիկ պայմանը զօրութիւն ստանալու: Աստուած Իր զօրութիւնը ցոյց պիտի տայ անոնց մէջ՝ որոնց սիրտը կ'առաւելէ Իրեն նկատմամբ: Զօրութիւն ստանալու պայմանը կատարեալ սիրտ ունենալու մէջն է Աստուծոյ հանդէպ: Սակայն ի՞նչ պէտք է հասկնալ «կատարեալ սիրտ» բացատրութեամբ:

Այդ բացատրություններ կը նշանակէ՝ նախ՝ սիրտ մը որ խաղաղութեան մէջ է Աստուծոյ հետ: Վասնզի, խորքին մէջ, խաղաղութիւնն և կատարելութիւնն իրարու համահիշ վիճակներ են: Դարդ իր կատարելութեան մէջ միայն կը պատճառ իր խաղաղութիւնը: Բոլոր գիտաարեւելիքն եղած են նոյն ատեն խաղաղ հոգիներ: Գիտք չէ չիտել խաղաղութիւնը անգործութեան հետ: Վասնզի մէկը կրնայ խաղաղութիւն չունենայ բայց անգործութեան մասնուած ըլլալ: Ընդհակառակը բոլոր խաղաղ հոգիներ մեծագոյն գործիչներ եղած են: Վասնզի խաղաղ հոգեկան վիճակը հաւատարմէ մըն է որ մէկը հաղորդակցութեան մէջ է գնրաւոր թործողին հետ:

Կատարեալ սիրտ ունենալը կը նշանակէ նաեւ ամբողջապէս ենթարկուիլ Աստուծոյ: Կոտարելութիւնը կ'ենթադրէ ամբողջակամութիւն: ամբողջը միայն կրնայ կատարեալ ըլլալ: Երբութեան նախապայմաններէն մէկն է ամբողջապէս Աստուծոյ ենթարկուիլ: Կատարեալ սիրտը այն է որ ամբողջապէս տրամադրուած է Աստուծոյ, առանց պայմանի և առանց վերապահութեան: որ ինքզինքը ամբողջութեամբ գրած է զոգտրութեան սեղանին վրայ, ուրիշ խօսքով՝ ողջ-ա-կիզուած է: ու այդ սեղանը Գրիտոս և Իր գործն է:

Կատարեալ սիրտը կը նշանակէ նաեւ պատշաճ վիճակի մէջ գտնուիլ: նման գործիքի մը որ չիմուած պատրաստուած է և կը սպասէ իր նպատակին յատկացուելու, Գանձի պատուական սրբեալ եւ պիտանի Տեառն» (Բ. Տիմ. Բ. 21): Սիրտ մը որ պարպուած է ինքզինքէն: Սիրտ մը որ չէ ուղղուած իր անձնական հոգեբուն մէջ, կամ գրաւուած իր հոգեւոր դժուարութիւններով, այլ խաղաղած ըլլալով, և նուիրուած Աստուծոյ, ազատ է այլևս ինքզինքը տրամադրելու Աստուծոյ ծառայութեան: Անմիջապէս որ պատեհութիւնը ներկայանայ պատրաստ է զայն ընդգրկելու: Ոչ մէկ ժամանակի կորուստ պատրաստութեան համար:

Որչափ շատ է թիւը անոնց, որոնք կը սպառեն ահագին ժամանակ իրենց սիրտը պատրաստելու գործին մէջ, որպէս թէ իրենց անձնական սրբացումը իրենց մեծագոյն նպատակը եղած ըլլար: Այո, առաջագործը իր գործիքները կը սրէ, քիչ

վերջ ընելիք գործին համար: Գործիքներու սրումը ինքնին նպատակ մը չէ, այլ լոկ միջոց մը՝ նպատակին համար գործունի մտքին մէջ: Այսպէս ալ, մեր սիրտերը Աստուծոյ հետ ուղիղ դիրքի մը մէջ դնելու իշխ նպատակ չունի բայց եթէ պատրաստ գտնուի մեծ նպատակներու, որոնց ի հարկին կրնայ կանչել զմեզ Աստուծոյ: Երբ արուեստագէտ մը կը ձեռնարկէ աշխատանք գործի մը որ կը պահանջէ բարձրագոյն ճարտարութիւն, ամենէն նուրբ արուեստ, և հետեւաբար՝ լաւագոյն գործիքները, ու երբ կ'երկարէ ձեռքը գործիքի մը և կը տեսնէ որ սրութիւնը կորսնցուցած է, անմիջապէս վար կը դնէ զայն, և կը վերցնէ ուրիշ մը որ պատրաստ է գործածութեան համար: Արուեստագէտը իր զօրութիւնը կը հոսեցնէ ա'յն գործիքներու միջոցաւ որոնք պատրաստ են, որոնք կատարեալ են, լոկ այդպիսիները կրնայ գործածել ան իր աշխատանքի միջոցին:

Աստուած շատ անգամ կը ստիպուի նախ պատրաստել հաւատացեալը, ի հարկին ամենախիստ տիտիլինով, որպէսզի անիկա պիտանի դառնայ իր գործին: Ո՛րչափ հպարտութիւն, անձնահաճութիւն եւ մարմնական կորով պէտք է վերցուի մենէ, նախ քան որ մենք իրապէս յարմար վիճակի մէջ դրուինք իր ծառայութեան մէջ: Ոչ թէ զօրութեան պակասէն, (վասնզի զօրութիւնը կը պատկանի Աստուծոյ, և չկայ երբեք զօրութեան պակաս իր մէջ) այլ իրեն նկատմամբ ուղիղ կեցուածքի մը և սրտի մը պակասէն է որ մենք այնքան քիչ բան գիտենք Աստուծոյ զօրութեան մասին, և աւելի քիչ բան՝ անոր մեր մէջ յայտնուելու կերպին մասին:

Աստուած պատրաստ է և կը սպասէ ճշուցնել իր զօրութիւնը անոնց մէջ, որոնց սիրտը կատարեալ է իրեն նկատմամբ: Որոնց մէջ չկան յետին շարժառիթներ, որոնց սիրտը պարզ է և անկեղծ: որ չիտակ է՝ իր նպատակին և մտադրութեան մէջ: մէկ խօսքով օկատարեալ է Աստուծոյ վերաբերմամբ: Կեցուածք մըն է սա քան ստացուած բան մը: Այսպիսի սիրտ մը երբեք չի խաչիր և չի խուսափիր Աստուծոյ որոնող աչքերէն: Ընդհակառակը յօժարութեամբ կ'ենթարկէ ինքզինքը Աստուծոյ սուրբ կրակին թափանցող, մաք-

բող և սպառող զօրութեան: Այսպիսի հոգի մը հպատակ է Աստուծոյ, և իր անկեղծ փափաքն է որ Քրիստոս թագաւորէ ամբողջ իր էութեան վրայ: Թող հոգիի այս վիճակը իրականանայ մեր մէջ, և այլեւ ոյժի պակասը պիտի չզգանք մենք: Աստուած ինք պիտի արտայայտէ իր զօրութիւնը մեր տկարութեան մէջ:

Որչափ շատ անգամ կը կրկնենք «զիք է կարողութիւն և զօրութիւն» և որչափ քիչ կ'անդրադառնանք այդ բառերու խոր իմաստին. որչափ անգամ թոյլ կ'ուտանք մենք մեզի ըսելու «եթէ կարենայի...», եթէ պահանջուած զօրութիւնը ունենայի...» առանց անդրադառնալու որ զօրութիւն ունենալու համար հաղորդ պէտք է ըլլալ զօրութեան աղբիւրին: Ու ասիկա՝ ոչ թէ որպէսզի մենք զօրաւոր երևինք, ընդհակառակը մենք պէտք է սորվինք մեր անձնական տկարութիւնը, թէ մենք մեզէն տկարութիւնն իսկ ենք. այլ որպէսզի Աստուծոյ զօրութիւնը հովանի ըլլայ մեր վրայ խորանի մը, վրանի մը պէս: «Զի զօրութիւն իմ ի տկարութեան կատարի, [ասէ Տէր], և արդ լաւ ևս իցէ ինձ պարծել ի տկարութիւնս, զի բնակեցցէ յիս զօրութիւնն Քրիստոսի» (Բ. Կորնթ. ԺԲ. 9):

Երբ Աստուած ուզէ իր զօրութիւնը ցոյց տալ իր որդիներուն միջոցաւ, սակերպով կ'առաջնորդէ զանոնք. նախ սրտի այս վիճակին կը բերէ զանոնք — վիճակ մը ուր այլևս չկայ ոչ մէկ հակաճառութիւն անոր դէմ. ուր՝ անձին էութեան բոլոր մասերը ենթարկուած են Անոր, ուր՝ սիրտը ամբողջութեամբ Անոր տրամադրութեան ներքեւ է դրուած և բռնած է վերջնականօրէն ու վճռականօրէն ամբողջական հպատակութեան կեցուածք մը: Այն ատեն ոչ մէկ արգելք կը մնայ Աստուծոյ զօրութեան յայտնութեան: Զբանջքը բաց է, և զերծ՝ այն բոլոր խոչընդոտներէն որոնք արգելք կը հանգիստնային Աստուծոյ լիութեան մեր մէջ հոսելուն: Այն ատեն մեր էութեան ամէն մարդերուն մէջ պիտի յայտնուի Աստուծոյ զօրութիւնը. նախ իբրեւ

Յաղթական զօրութիւն: Առաջին թըշնամին որ պէտք է պարտութեան մատնուի, եթէ կ'ուզենք յաղթական կեանք ապրիլ, եսն է: Եւ միակ ոյժը որ կրնայ նուաճել եսը Աստուծոյ զօրութիւնն է: Մէկը կրնայ

օգտուիլ այդ զօրութենէն լոկ ենթարկուելով անոր: Դիտնալու համար թէ ի՞նչ է Քրիստոսով յաղթական կեանք վարելը, պէտք է գիտնալ նախ Անոր գերին ըլլալ: Քրիստոս միշտ կը յառաջանայ իբրեւ Գերագոյն Յաղթականը, ու անոնք միայն յաղթական կ'ըլլան, որոնք կը գտնուին իր ետեւէն գացող յաղթական գունդին մէջ. ու անոնք յաղթական են, որովհետեւ նախ նուաճուած են Քրիստոսէ: Նկատած էք արդեօք թէ հարիւրապետը (Ղ.Կ. Է. 2-10) ի՞նչ հիման վրայ կ'օթնելով ըսաւ որ իր խօսքը հնազանդութիւն կը պահանջէր Զրաւ ան. «Որովհետեւ ես ալ մարդ մըն եմ որ իշխանութիւն ունիմ», այլ՝ «Որովհետեւ ես ալ մարդ մըն եմ որ իշխանութեան Անգեւ կը գտնուիմ»: Եւ իր հաւատքին մեծութիւնը, կը կայանար այն իրողութեան մէջ, որ նա ճանչցաւ Քրիստոսի յարաբերութիւնը երկնքի Աստծոյն հետ: «Ես ալ մարդ մըն եմ որ իշխանութեան ներքեւ կը գտնուիմ»: Քրիստոսի խօսքը զօրութիւն էր զանգի Ան աստուածային հեղինակութեան ներքեւ կը գտնուէր: Հարիւրապետը ճանչցաւ որ Քրիստոս Ամենակարող Աստուծոյ հետ հաղորդակցութեան մէջ էր: Որոհեցաւ որ, ինչպէս ինք, իբրեւ հովմէական պետութեան մէկ պաշտօնատարը, իր ետին ունէր ամբողջ կայսրութեան ոյժը, ու բաւական էր ըսել՝ միայն ու իր ըսածը կը կատարուէր, այնպէս ալ ամբողջ երկնքի զօրութիւնը Քրիստոսի ետին էր, և բաւական էր որ նա խօսք մը ըսէր և իր հիւանդ ծառան պիտի բուժուէր:

Հոս է մեղքի վրայ տիրակալելու գաղտնիքը: Պէտք է աստուածային հակակշիւն ներքեւ գտնուիլ: Պէտք է գիտնալ թէ ի՞նչ կը նշանակէ ամբողջապէս ենթարկուիլ Անոր. «Խոնարհեցարուք այսուհետեւ ընդ հօր ձեռամբն Աստուծոյ»:

Երկրորդ՝ Պահպանող զօրութիւն: Կան հաւատացեալներուն մէջ ոմանք որոնք կարծես թէ շարունակ կը պայքարին իրենք զիրենք վեր պահելու համար: Տեսէք ջուրին մէջ ինկած սա մարդը: Ընկղմելու սարսափին մէջ ինչպէ՞ս կը մաքառի լոյծ հեղուկին դէմ, սակայն շուտով կը տեսնէ որ իր մաքառումը ի զուր է, որովհետեւ հակառակ իր բոլոր ճիգերուն՝ կ'ընկղմի: Եզկելին չի գիտեր որ ճիշդ այն ջուրին մէջ,

որ դինք իր ներքևը առաւ, կար զօրութիւնը դառն դաշն վեր պահելու: Բաւական էր նախ հաւատք, և ապա՝ որոշ պայմաններու լրացում, ու պիտի կրնար նոյնիսկ առանց լողայ գիտնալու ջուրին երեսը մնալ: Այդ պայմաններուն առաջինն էր, որ ենթական դադրէր մաքրուելէ, որ նետէր ինքզինքը ջուրին երեսը և դադրէր ինքզինքը ընկղմելէ ազատելու ճիշդ քնելէ: Թող վստահէր ջուրին թէ կրնայ զինքը վեր բռնել: այն ատեն փոխանակ ընկղմելու պիտի ծիծար ապահով ջուրերու երեսին:

Այսպէս է նաև պարագան հոգեւոր մարզին մէջ. ա՛յն կերպով միայն կարելի է դանել այն ոյժը որ զմեզ հոգեւորապէս ընկղմելէ վեր պիտի պահէ: Պատրաստ եւ յոգեւորաբար ըլլանք ուրեմն յանձնելու զմեզ մեր ամենակարող պահպանութեան: Զմեզ ինչպէ՛ս պահելու պատասխանատուութիւնը իրն է. իսկ իրեն վստահելու պատասխանատուութիւնը, մերն է:

Երրորդ՝ Պաշտպանող զօրութիւն: Ամէն կողմէն պէտք ունինք ասոր. պաշտպանութիւն մը որ ոչ միայն մեր վերեւը գտնուի այլ ամենուստեք զմեզ չըջապատէ. նման բերդի մը որուն մէջ ամէն կողմէն ապահով կը զգանք զմեզ: Քրիստոս, որ Աստուծոյ զօրութիւնն է, այն բերդն է որուն մէջ ապաստանած հոգին կրնայ ինքզինքը բոլորովին ապահով զգալ: Թող թշնամին քեզ աչքպէս պաշտպանուած գտնէ, ու պիտի հանդիպի ոյժի մը որ քուկդ չէ, այլ՝ Աստուծոյ, ու պիտի չկրնայ հալել քեզի: Ամենայն որ յԱստուծոյ է ծնեալ, ոչ մեղանչէ, զի [նա] պահէ զանձն [նորա], և չարն առ նա ոչ մերձենայ:» (Ա. Բող. Ե. 18):

Չորրորդ՝ Պայծառակերպող զօրութիւն: Աստուծոյ զօրութիւնը պէտք է լեցնէ զմեզ: Երբ Ուխտի Տապանակը շինուեցաւ ու վերջացաւ, Աստուծոյ փառքը լեցուց զայն (Ելք Խ. 33-35): Երբ մենք, որ ենք տաճարները Աստուծոյ, կորսնցնենք իր փառքը, շնորհքը, կը կորսնցնենք մեր ոյժը: Աստուած կրնայ ալիակերպել, պայծառակերպել զմեզ, լեցնելով զմեզ:

Վերջապէս՝ Նուանող զօրութիւն: Այսինքն զօրութիւն ծառայութեան համար, յարձակողական գործի համար, ու տառապանքի համբերելու համար: «Եկեղեցին իր

մէջ ունի զօրութիւն մը որ միշտ բաւարար է նուաճելու աշխարհի» ձգտարիտ է արդարեւ կարող քարոզչի մը այս հաւատումը, որովհետեւ նոյնինքն Աստուած է որ կը գտնուի Եկեղեցիին մէջ: «Որպէս ասաց Աստուած թէ բնակեցայ ի նոսա, և զնացից (= պիտի ապրիմ) ի նոսա» (Բ. Կորնթ. 2. 16):

Երբ աշակերտները ձախողեցան լուսնոտ մանուկը բուժելու գործին մէջ, ու Տիրոջ հարցուցին, «Մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հանել զդա», Տէրը պատասխանեց. «Վասն անհաւատութեան ձերոյ»:

Մեր խօսքը կ'ուղղուի արդէն իսկ հաւատացողներու: Ուրեմն խնդիրը հաւատալու շնորհքը ստանալու մէջ է որ կը կախանայ, այլ արդէն իսկ մեր ունեցած հաւատքը կ'իրարկելու, գործնականացնելու մէջ: Ի՞նչպէս կարելի է հաւատքը աճեցնել և զօրացնել: — Երեք բաներ կան որոնց պէտք ունի հաւատքը աճելու և զօրանալու համար. — ազատութիւն, սնունդ, գործունեութիւն:

Հաւատքը պէտք ունի ազատութեան: Երբ բերուինք զմեզ ամբողջութեամբ Աստուծոյ նուիրուելու, ա՛յն ատեն է որ մեր հաւատքը պիտի ազատուի: «Ինչպէ՞ս կրնամ հաւատալ դուք որ իրարմէ պատիւ կ'աճեցաք ու չէք փնտռեր այն պատիւը որ միայն Աստուծմէ կուգայ» Երկուութիւնն է որ անկարելի կը դարձնէ հաւատքը: «Այնպէս կը զգամ որ չեմ կըրնար ապաւինիլ իրեն» կ'ըսէ մէկը. «բայց ինչո՞ւ», կը հարցնես. «միթէ նա վստահելի չէ՞», «Վստահելի է, բայց բան մը կը զգամ որ կ'արգիլէ զիս իրեն ապաւինելէ» Իր զգացածը ա՛յն է որուն կ'աճեցաք Մաղմուսերգուն երբ կ'ըսէ. «Թէ որ սրտիս մէջ մեղք տեսնէի, Տէրը պիտի չլսէր ինձի» (Սղմ. ԿԵ. 18): Սրտիդ մէջ կասկածելի բան մը կայ, որ կը վախճաւ զայն լոյսին հանելու, որպէսզի կարելի ըլլայ ունենալ Աստուծոյ զատաստանը անոր մասին: Հաւատալ փորձելով չէ որ հաւատքը կը զօրանայ այլ քակելով կապանքները, որոնք զայն կը կաշկանդեն:

Հաւատքը պէտք ունի սնունդի: Աստուծոյ խօսքն է հաւատքին սնունդը. որպէսզի կարելի ըլլայ վստահել, վստահելու առարկայ մը պէտք է ունենայ հաւատքը,

Անձ մը որուն վստահիւ Աստուածաշունչը կը խօսի այդպիսի Անձնաւոր էակի մը մասին: Եթէ հաւատքը անկէ չի սնանի՝ կը տկարանայ, կրնայ սովի հանդիպել: Հաւատքը ա՛յն ատեն միայն կը զօրանայ երբ ընդգրկէ Աստուածաշունչի ճշմարտութիւնները:

Ի վերջոյ՝ հաւատքը պէտք ունի մարգանքի: Հաւատքը տրուած է գործածուելու համար: Մինչև որ չգործածենք չենք գիտեր թէ զայն ունի՞նք թէ ոչ: Հաւատքը երևան կուգայ յատկապէս հնազանդութեան մէջ. որովհետև հնազանդութիւնը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ հաւատք՝ ի գործունէութեան: Հաւատքը պէտք է կիրարկէ գործնականապէս ինչ բանի որ կը հաւատայ:

Այդպէս է նաև մարմնի համար: Մինչև որ մարդանք չընենք ու կերակուր չառ-

նենք մեր մարմինը կը թուլանայ և կը մեղկանայ: Հոգիի՛ն համար ալ հոգեւոր անմարտողութիւնը ըսուած բան մը կայ, որ յառաջ կուգայ հաւատքի կիրարկութեան պակասէն: Ուրեմն սկսինք քալել չարուհակարար մեզի յայտնուած լոյսին ներքեւ: Եթէ սկսինք կիրարկութեան դնելով, գործի վերածելով այն ճշմարտութիւնները զորս կը ստանաք իբրև սնունդ մեր սիրտերէն ներս:

Մեր հաւատքը աճելո՞ւ է որ մեր զօրութիւնը կ'աւելնայ: Կարելի է աւելի մեծագոյն բարիքի բաղձալ քան հաւատքին աճման, վասնզի այս կ'հնթադրէ երջանութիւնը մեր հոգեւոր կեանքի բոլոր միւս մասերուն:

«Ըստ հաւատոց քոց եղիցի քեզ»:

Հայացուց

Ն. ԱՔԵՂԱՅ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

Ե Ր Գ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒ ՍԻՐՈՅ

ԵՂԻՎԱՐԴԻՆ

Ա՛հ, կը դողա՛յ, կը դողա՛յ երկիրն հիմէն ելած բունդ...
Կարծես իրադ մը ցասկոս բռներ է գունդն իր ափին
Ու կը սպառնայ զայն նետել վիհերն անդունդ առ անդունդ:

Կը դղրդի՛, եւ այնքան խելացրե՛մ'ր կու գայ հիւ,
Որ առանցքէն պիտի դո՛ւս հիմա նետուի մոլեգին
Ու բախումով մը յանկարծ դառնայ փռելի ու մոխիր:

Ինչ հոգիներ լուսալիւր, դեռ շողն իրենց չարձակած,
Պիտի այգին դէմ փակեն ծաղիկն իրենց բիբերուն,
Ուր բարութեամբ մ'ըսփոփիչ պիտի ժպտէ՛ր պահ մ'Աստուած:

Ժահրակազի, ռումբերու հրաբուխին մէջ մըխա՛յ
Գուցէ Կէօթէ մը կախարդ, Շէլիի սիրս մը անհուն,
Վոլդեռի մի՛sf մ'ու հոգին Վարուժանի մ'երեսայ: